

Výroční zpráva

Etické komise České republiky

pro ocenění účastníků odboje a odporu

proti komunismu

za rok 2021

Úvod

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „Etická komise“) je nezávislým správním orgánem, který rozhoduje podle § 7 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 262/2011 Sb.“), především o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany České republiky (dále jen „Ministerstvo obrany“) podle § 6 odst. 3 a 6 téhož zákona. S účinností od 1. srpna 2016 byl podstatně novelizován zákon č. 262/2011 Sb.¹, přičemž tato novela i významně rozšířila působnost Etické komise jako správního orgánu. Etická komise je od účinnosti této zatím poslední novely příslušná i k provedení přezkumného řízení nebo k rozhodnutí o obnově řízení ve věcech řízení dle zákona č. 262/2011 Sb. Etická komise tedy není poradním nebo obdobným orgánem jako např. rozkladová komise ministra, nýbrž je správním orgánem vykonávajícím veřejnou moc při rozhodování o subjektivních právech jednotlivých žadatelů o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu.

Etická komise je devítičlenný kolegiální orgán. Po dvou členech volí Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Senát Parlamentu ČR, vláda ČR a Rada Ústavu pro studium totalitních režimů, jednoho člena jmenuje prezident republiky. Předsedu Etické komise volí vláda ČR z členů volených vládou (§ 7 odst. 2 zákona č. 262/2011 Sb.).

V prvním funkčním období se komise skládala jednak z osobností, které jsou samy mimo jiné i držiteli osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu, jednak z osobností, které se svou činností zasadily o přijetí zákona č. 262/2011 Sb. či se dlouhodobě zabývají problematikou totalitních režimů. Členy Etické komise v prvním funkčním období pak byli Mgr. Jiří Kaucký, předseda Etické komise, PhDr. Prokop Tomek, Ph.D., místopředseda Etické komise, JUDr. Stanislav Devátý, Dr., PhDr. Marie Rút Křížková, JUDr. Jan Kudrna, Ph.D., MVDr. Jiří Liška, Miloslav Nerad, Mgr. Miloš Rejchrt a prof. PhDr. Jan Sokol, CSc.

Vzhledem ke končícímu funkčnímu období prvních členů komise, kteří byli postupně voleni a jmenováni v letech 2011 až 2012 představiteli veřejné moci uvedenými výše (funkční období členů Etické komise je pětileté, přičemž tatáž osoba může být zvolena nanejvýše dvakrát za sebou), začalo docházet koncem roku 2016 a počátkem roku 2017 k postupné obměně Etické komise. Radou Ústavu pro studium totalitních režimů byli zvoleni Ludmila Rakušanová a doc. JUDr. Petr Pithart, CSc. a nahradili tak pro druhé funkční období Miloslava Nerada a PhDr. Marii Rút Křížkovou. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR na místo JUDr. Stanislava Devátého, Dr. zvolila PhDr. Jiřího Rajlichu, Ph.D. a Senát Parlamentu ČR na místo JUDr. Jana Kudrny, Ph.D. zvolil PhDr. Petra Blažka, Ph.D. Předseda Etické komise Mgr. Jiří Kaucký a prof. PhDr. Jan Sokol, Ph.D., CSc. byli vládou ČR zvoleni i pro druhé funkční období. Mgr. Jiří Kaucký byl též znovuzvolen do funkce předsedy Etické komise. Pro druhé funkční období byli znovu zvoleni Mgr. Miloš Rejchrt (a to Senátem Parlamentu ČR) a PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. (a to Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR), přičemž PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. byl Etickou komisí znovuzvolen do funkce místopředsedy.

¹ Zákonem č. 195/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

Ke dni 31. prosince 2021 nebyl ukončen jmenovací proces člena Etické komise jmenovaného prezidentem republiky na místo MVDr. Jiřího Lišky, kterému funkční období skončilo na počátku roku 2017.

Dosavadní předseda Etické komise, Mgr. Jiří Kaucký, byl ke dni 1. září 2020 jmenován prezidentem republiky do funkce předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ). Vláda ČR jej proto odvolala z funkce člena a předsedy Etické komise ke dni 7. září 2020. V návaznosti na to byl vládou ČR dne 26. října 2020 zvolen členem a předsedou Etické komise doc. JUDr. Jan Kudrna, Ph.D., který zastával funkci člena Etické komise již v letech 2012 až 2017.

Dne 16. února 2021 došlo ke smutné události, neboť zemřel dlouholetý člen Etické komise prof. PhDr. Jan Sokol, CSc., Ph.D., jenž byl členem komise od počátku jejího fungování v roce 2012 a zásadní měrou pomáhal formovat a etablovat tento správní orgán.

V průběhu roku 2021 pak probíhalo postupné obměňování členů komise v souvislosti s koncem funkčních období. Dne 29. března 2021 byl tak Vládou ČR zvolen členem Etické komise Mgr. František Bublan, dne 18. listopadu 2021 Rada Ústavu pro studium totalitních režimů zvolila opětovně členkou Etické komise Ludmilu Rakušanovou a dále zvolila členem JUDr. Stanislava Devátého, Dr., který již funkci člena komise zastával v jejím prvním funkčním období. Následně Senát Parlamentu ČR zvolil dne 15. prosince 2021 (s účinností od dne 19. ledna 2022) opětovně členem Etické komise PhDr. Petra Blažka, Ph.D. a k prvnímu funkčnímu období zvolil Mgr. Daniela Kroupu, Ph.D.

Působnost Etické komise upravuje ustanovení § 7 zákona č. 262/2011 Sb. Podmínky a principy, kterými se Etická komise při své činnosti řídí, upravuje zejména zákon č. 262/2011 Sb., zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a další související zákony.

Etická komise poskytuje informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“). Dokument obsahující povinně zveřejňované údaje dle § 5 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. je zveřejněn na úřední desce Etické komise v budově Úřadu vlády České republiky, na jejich internetových stránkách na adrese www.etickakomisecr.cz a na internetových stránkách Úřadu vlády České republiky www.vlada.cz.²

Činnost Etické komise

Etická komise zahájila činnost na svém prvním jednání dne 11. června 2012. Odborné, organizační a materiální zabezpečení plnění úkolů Etické komise zajišťuje na základě zákona č. 262/2011 Sb.³ Sekretariát Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „sekretariát“).

Funkci sekretariátu vykonává dle čl. 8 odst. 1 Jednacího řádu Etické komise samostatné oddělení zařazené na Úřadu vlády České republiky. V rámci sekretariátu bylo ke dni 31. prosince 2021 systemizováno 5 služebních míst, z nichž jedno tvoří vedoucí

² <http://www.vlada.cz/cz/ppov/eticka-komise-cr/eticka-komise-ceske-republiky-pro-oceneni-ucastniku-odboje-a-odporu-proti-kunizmu-98358/>

³ Konkrétně bylo toto zakotveno novelou zákona č. 262/2011 Sb. (zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě, účinný od 01.01.2015), kdy byl do § 7 zákona č. 262/2011 Sb. vložen odst. 8: „*Výkon působnosti Komise a její ostatní činnost odborně, organizačně, finančně a materiálně zabezpečuje Úřad vlády České republiky. Komise se pro tyto účely považuje za organizační jednotku Úřadu vlády České republiky.*“

oddělení. Vedoucí oddělení plní dle čl. 8 odst. 1 Jednacího řádu Etické komise rovněž funkci tajemníka Etické komise, jehož prostřednictvím ukládá Etická komise sekretariátu úkoly. Hlavní činnost sekretariátu spočívá ve vypracovávání návrhů rozhodnutí Etické komise o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany, kterými jsou zamítány žádosti o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu, a v přípravě konceptů dalších dokumentů (usnesení, vyjádření) vydávaných Etickou komisí a v odborném, organizačním, finančním a materiálním zabezpečení její činnosti.

Etická komise v roce 2021 obdržela 20 nových spisů. V tomto roce se pak uskutečnilo 10 jednání Etické komise, z nichž 1 jednání bylo uskutečněno na dálku (per rollam) dle čl. 4 odst. 10 Jednacího řádu Etické komise. Na jednáních Etické komise bylo projednáno 21 věcí, které byly Etické komisi postoupeny v letech 2020 a 2021. Všechny případy byly řešeny jako odvolání podle § 81 a násl. správního řádu.

Z 21 projednaných věcí Etická komise ve 14 případech rozhodla podle § 90 odst. 5 správního řádu o zamítnutí odvolání účastníka řízení a potvrdila rozhodnutí Ministerstva obrany. Etická komise v 6 případech rozhodla podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu o zrušení rozhodnutí Ministerstva obrany a vrácení věci k novému projednání. V roce 2021 Etická komise změnila podle § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu v jednom případě rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že rozhodla o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle § 6 odst. 1 ve spojení s odst. 3 zákona č. 262/2011 Sb.

Tři rozhodnutí Etické komise byly v roce 2021 napadeny správní žalobou dle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2021 byla jedna žaloba proti rozhodnutím Etické komise Městským soudem v Praze zamítnuta a jedna zastavena, přičemž v obou případech byla podána neúspěšným žalobcem kasační stížnost. V současné době probíhá jedno prvostupňové soudní řízení. Etická komise se těchto soudních řízení aktivně účastní svými vyjádřeními k nim a účastí na soudních jednáních. K 31.12.2021 nebyla žádná z podaných žalob proti rozhodnutím Etické komise úspěšná.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet jednání	9	11	14	13	14	14	11	10	8	10
Počet obdržených spisů	75	39	105	131	102	61	24	19	9	20
Rozhodnuto Etickou komisí ČR	64	46	69	87	104	83	80	19	7	21
Z toho rozhodnutí v právní moci	64	46	69	87	104	83	80	19	7	21
Rozhodnuto o udělení osvědčení	4	8	15	7	10	17	15	3	2	1
Z toho rozhodnuto o udělení postavení válečného veterána	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0
Správní žaloba (z toho zamítnuta či zastavena/zrušeno rozhodnutí Etické komise)	1 (1/0)	1 (1/0)	2 (2/0)	1 (1/0)	2 (2/0)	3 (3/0)	3 (3/0)	3 (2/0)	1 (0/0)	3 (2/0)

Etická komise v roce 2021 vyřídila rovněž 2 podání, která byla z důvodu nepřislušnosti podle § 12 správního řádu usnesením postoupena příslušnému správnímu orgánu, a dále prostřednictvím sekretariátu odpovídala na podání či dotazy různých osob.

Etická komise obdržela v roce 2021 též 2 žádosti, označené jako žádosti o obnovu řízení, nesplňující však základní náležitosti podání dle správního řádu. Tyto řízení pro vady žádostí Etická komise zastavila.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Přijatých podnětů k přezkumnému řízení	0	0	0	8	16	12	2	1	0	0
Počet vyřízených podnětů k přezkumnému řízení	0	0	0	8	15	11	4	1	0	0
Počet postoupených podání (§ 12 správního řádu)	4	7	11	15	7	8	1	1	1	2
Přijatých žádostí o povolení obnovy řízení	0	0	0	0	0	5	1	1	6	2
Počet vyřízených žádostí o povolení obnovy řízení	0	0	0	0	0	5	1	0	4	2

V návaznosti na některé případy, které řešila Etická komise na svých zasedáních, bylo do současné doby vypracováno 7 „obecných závěrů“, které jsou k dispozici na internetových stránkách Etické komise.⁴ Tyto závěry mají sloužit zejména k informování širší veřejnosti o rozhodovací praxi Etické komise, a to v případech, u kterých Etická komise předpokládala, že by se mohly týkat většího okruhu žadatelů.

1. K důsledkům realizace usnesení vlády č. 135 ze dne 6. února 1958 a usnesení vlády č. 256 ze dne 14. března 1958
2. K novým skutečnostem a návrhům na provedení nových důkazů uváděných v odvolacím řízení
3. K pojmu veřejnost dle § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. ve vztahu k tzv. verbovce StB, která probíhala na služebně StB
4. K posuzování spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou ve smyslu ust. § 3 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb.
5. K posuzování pracovní persekuce jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.
6. K posouzení vstupu do Francouzské cizinecké legie jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.
7. K posouzení členství v tělovýchovných organizacích Sokol a Orel

Slavnostní předání dekretů oceněným účastníkům

Pro osoby, resp. jejich pozůstalé, v jejichž případech Etická komise změnila rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že udělila osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle zákona č. 262/2011 Sb., sekretariát pravidelně připravuje slavnostní předávání těchto osvědčení. V roce 2021 proběhlo jedno slavnostní předávání, jež bylo kvůli trvající pandemii COVID-19 uskutečněno za dodržení stanovených hygienických podmínek.

⁴ Konkrétně na <https://etickakomisecr.cz/cs/dokumenty/>

Spolupráce

V rámci své činnosti spolupracuje Etická komise a její sekretariát s Ministerstvem obrany (odborem pro válečné veterány), zejména v rámci koordinačních schůzek, metodických doporučení či neformálních konzultací.

Též Etická komise intenzivně spolupracuje s Archivem bezpečnostních složek a Ústavem pro studium totalitních režimů, na které se v průběhu řízení dle zákona č. 262/2011 Sb. pravidelně obrací buď s dotazy na dohledání konkrétního spisového materiálu (Archiv bezpečnostních složek) či s žádostmi o vypracování odborných stanovisek (Ústav pro studium totalitních režimů). Zástupci těchto institucí jsou též pravidelně zváni na obecnou část jednání Etické komise za účelem informování o stavu agendy dle zákona č. 262/2011 Sb. a k případným dotazům.

Dále Etická komise spolupracuje s Národním archivem, Státními oblastními a okresními archivy a také s Vojenským ústředním archivem, na které se pravidelně obrací se žádostmi o poskytnutí archivních dokumentů. Obdobně Etická komise spolupracuje s Ústavem paměti národa v Bratislavě.

Členové Etické komise se též pravidelně vyjadřují v médiích k problematice III. odboje.

Ostatní

Členové Etické komise se pravidelně zúčastňují pietních akcí k uctění památky obětí totalitních režimů a akcí souvisejících s významnými výročími. V roce 2021 bylo pořádání akcí poznamenáno pandemií onemocnění COVID-19, i přesto si členové Etické komise (za dodržení všech platných hygienických opatření) připomněli Den památky obětí komunistického režimu, a to dne 26. června 2021 účastí na pietním aktu na Čestném pohřebišti v areálu hřbitova Ďáblice v Praze 8, dále účastí na pietním aktu dne 27. června 2021 v areálu Vazební věznice Praha-Pankrác a dne 28. června 2021 u Památníku obětem komunismu v Praze na Újezdu, kde byla položena kytice a proslov pronesl člen Etické komise Mgr. Miloš Rejchrt.

Jako každý rok si pak členové dne 17. listopadu 2021 připomněli Den boje za svobodu a demokracii, a to pietním aktem a položením kytice u Památníku obětem komunismu v Praze na Újezdu, kde opět pronesl za účasti veřejnosti proslov člen Etické komise Mgr. Miloš Rejchrt.

Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

V roce 2021 vyřizoval sekretariát 11 žádostí o informaci podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kterým vyhověl. Ve smyslu § 18 tohoto zákona pak jakožto povinný subjekt Etická komise v této souvislosti zveřejňuje následující.

Počet podaných žádostí o informace: 11

Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0

Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními

o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladu na své vlastní zaměstnance a nákladu na právní zastoupení: 0

Výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: 0

Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0

Další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: -

Finanční, materiální a personální zajištění Etické komise

Dle § 7 odst. 8 zákona č. 262/2011 Sb. výkon působnosti Etické komise „a její ostatní činnost odborně, organizačně, finančně a materiálně zabezpečuje Úřad vlády České republiky. Komise se pro tyto účely považuje za organizační jednotku Úřadu vlády České republiky. Členové Komise jsou za svou činnost odměňováni na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.“

Finančně byla činnost Etické komise v letech 2012 až 2017 zajištěna na základě usnesení vlády České republiky o materiálním zabezpečení činnosti Etické komise č. 332 ze dne 9. května 2012. Od roku 2018 pak je již finanční zajištění Etické komise řešeno bez dalšího v rámci rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky.

Členové Etické komise nebyli od vzniku Etické komise dne 17.11.2011 do 31.07.2016 za svoji činnost nijak finančně honorováni. Dne 01.08.2016 vstoupila v účinnost novela zákona č. 262/2011 Sb. (zákon č. 195/2016 Sb.), kterou byl doplněn § 7 odst. 8 tohoto zákona o následující větu: „Členové Komise jsou za svou činnost odměňováni na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.“ Na základě uvedeného uzavřel Úřad vlády České republiky se členy Etické komise dohody o pracovní činnosti, přičemž odměna člena Etické komise v roce 2020 činila 15.000,- Kč měsíčně, odměna předsedy Etické komise pak 17.000,- Kč měsíčně.

Novely zákona č. 262/2011 Sb.

V roce 2021 nevstoupily v účinnost žádné novely zákona č. 262/2011 Sb.

Závěr

V roce 2021 Etická komise nadále plnila v celém rozsahu úkoly vyplývající jí ze zákona č. 262/2011 Sb., a to i přes panující pandemii viru SARS-CoV-2.

Ačkoliv tato pandemie měla vliv na chod Etické komise, nedocházelo k nedůvodným průtahům v řízení, jež Etická komise vede. Zároveň pracovníci sekretariátu vždy dbali na to, aby nebyla nijak omezena práva účastníků řízení (např. právo nahlédnout do spisu).

Oproti roku 2020, kdy Etická komise vzhledem ke stavu pandemie vedla jen omezený počet řízení, se v roce 2021 nápad projednávaných věcí vrátil zpět na hodnoty před vypuknutím pandemie nemoci COVID-19 a všechny instituce, podílejících se na realizaci zákona č. 262/2011 Sb., se vrátily k plnému chodu, ačkoliv podmínky fungování Etické komise byly po celý rok 2021 stále silně ovlivněny přetrvávajícím stavem pandemie.